

KASALXONA ICHKI INFEKSIYALARINING OLDINI OLISHDA HAMSHIRANING ROLI

Muallif: Mamirova Kamolaxon Alisher qizi

Quva Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi

Annotatsiya: Ushbu maqolada kasalxona ichki infeksiyalari (nozokomial infeksiyalar)ning kelib chiqish sabablari, tarqalish yo'llari hamda ularni oldini olishda hamshiraning o'rni yoritilgan. Shuningdek, sanitariya-gigiyena qoidalariga rioya qilish, qo'l gigiyenasi, sterilizatsiya va dezinfeksiya tadbirlarini to'g'ri tashkil etishning ahamiyati tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: kasalxona ichki infeksiyasi, hamshira, dezinfeksiya, sterilizatsiya, gigiyena, infeksiya nazorati, profilaktika.

Abstract: This article discusses the causes and transmission routes of hospital-acquired infections and highlights the important role of nurses in preventing them. It also analyzes the significance of hand hygiene, sterilization, disinfection, and compliance with sanitary standards in reducing the spread of infections.

Keywords: hospital-acquired infection, nurse, disinfection, sterilization, hygiene, infection control, prevention.

Kirish

Kasalxona ichki infeksiyalari tibbiyot muassasalarida davolanish jarayonida bemorlarda yoki tibbiyot xodimlarida yuzaga keladigan yuqumli kasalliklar hisoblanadi. Ular bemorning davolanish muddatini uzaytiradi, qo'shimcha xarajatlarni keltirib chiqaradi va ayrim hollarda og'ir asoratlarga sabab bo'ladi. Zamonaviy tibbiyotda ushbu infeksiyalarni oldini olish sog'liqni saqlash tizimining ustuvor vazifalaridan biridir. Bu jarayonda hamshiralar eng faol bo'g'in bo'lib,

bemor bilan doimiy muloqotda bo'lgani sababli infeksiya nazoratining asosiy ijrochilaridan hisoblanadi.

Inson salomatligini saqlash va sifatli tibbiy xizmat ko'rsatish har bir davlat sog'liqni saqlash tizimining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Zamonaviy tibbiyotning rivojlanishi natijasida murakkab diagnostika va davolash usullari keng qo'llanilayotgan bo'lsa-da, kasalxona ichki infeksiyalari (nozokomial infeksiyalar) hamon dolzarb muammolardan biri bo'lib qolmoqda. Bunday infeksiyalar bemorning shifoxonaga yotqizilishidan oldin mavjud bo'lmagan, ammo davolanish yoki tibbiy muolajalar jarayonida yuzaga keladigan yuqumli kasalliklar sifatida tavsiflanadi. Ular bemorning sog'lig'iga salbiy ta'sir ko'rsatib, davolanish muddatini uzaytiradi, qo'shimcha iqtisodiy xarajatlarni keltirib chiqaradi hamda ayrim hollarda nogironlik yoki o'lim xavfini oshirishi mumkin.

Kasalxona ichki infeksiyalarining kelib chiqishiga ko'plab omillar sabab bo'ladi. Jumladan, sanitariya-gigiyena qoidalariga yetarli darajada amal qilinmasligi, tibbiy asbob-uskunalarining noto'g'ri sterilizatsiya qilinishi, antibiotiklardan nazoratsiz foydalanish, invaziv muolajalarning ko'payishi hamda bemorlar immunitetining pasayishi infeksiya rivojlanishiga zamin yaratadi. Shu sababli infeksiyalarni davolashdan ko'ra ularning oldini olish ancha samarali va iqtisodiy jihatdan maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Infeksiya nazorati tizimida hamshiraning o'rni alohida ahamiyatga ega. Chunki hamshira bemor bilan eng ko'p muloqot qiladigan tibbiyot xodimi bo'lib, dori vositalarini yuborish, muolajalarni bajarish, parvarish qilish va sanitariya talablariga rioya etilishini ta'minlashda bevosita ishtirok etadi. Hamshiraning bilim va malakasi, mas'uliyat hissi hamda gigiyena qoidalariga qat'iy amal qilishi kasalxona ichki infeksiyalarining oldini olishda muhim omil hisoblanadi.

Mazkur maqolaning maqsadi kasalxona ichki infeksiyalarining asosiy sabab va tarqalish yo'llarini tahlil qilish, ularning profilaktikasida hamshiraning o'rni va

vazifalarini yoritish hamda infeksiya nazorati bo'yicha zamonaviy yondashuvlarning amaliy ahamiyatini ko'rsatib berishdan iborat.

Asosiy qism

Kasalxona ichki infeksiyalari bakteriyalar, viruslar, zamburug'lar va boshqa mikroorganizmlar orqali tarqaladi. Ularning asosiy manbalari bemorlar, tibbiyot xodimlari, tibbiy asbob-uskunalar hamda tashqi muhit hisoblanadi. Infeksiyaning tarqalishiga gigiyena qoidalariga rioya qilmaslik, sterilizatsiya talablarini buzish va noto'g'ri parvarish sabab bo'lishi mumkin.

Kasalxona ichki infeksiyalarining oldini olishda hamshiraning kasbiy bilim va amaliy ko'nikmalari muhim o'rin egallaydi. Hamshira bemorlarni qabul qilishdan boshlab, davolash va parvarish jarayonining barcha bosqichlarida sanitariya-epidemiologik talablarning bajarilishini ta'minlaydi. Har bir muolaja aseptika va antiseptika qoidalariga qat'iy rioya qilingan holda bajarilishi zarur. Aks holda, mikroorganizmlar bir bemordan boshqasiga yoki tibbiyot xodimlariga yuqishi mumkin.

Infeksiyalarni nazorat qilishda qo'l gigiyenasi eng samarali va iqtisodiy jihatdan qulay profilaktik usul hisoblanadi. Hamshira qo'llarini bemor bilan muloqotdan oldin va keyin, steril muolajalarni bajarishdan avval, biologik suyuqliklar bilan aloqadan so'ng hamda bemorning atrof-muhitiga tegingandan keyin antiseptik vositalar yordamida tozalashi kerak. Bu oddiy qoidalarga amal qilish kasalxona ichki infeksiyalarining katta qismini oldini oladi.

Tibbiy asbob-uskunalarni to'g'ri qayta ishlash ham hamshiraning muhim vazifalaridan biridir. Sterilizatsiyadan oldingi tozalash, dezinfeksiya va sterilizatsiya bosqichlari belgilangan tartibda bajarilishi lozim. Har bir asbobning ishlatilish xususiyatiga qarab tegishli usul tanlanadi. Steril materiallarning saqlash muddati va qadoqlanish holati muntazam nazorat qilinishi kerak.

Inyeksiya, infuzion terapiya va boshqa invaziv muolajalarni bajarishda xavfsizlik qoidalariga qat'iy amal qilish zarur. Bir martalik shprits va ignalar qayta ishlatilmasligi, ishlatilgan o'tkir buyumlar maxsus konteynerlarga tashlanishi hamda tibbiy chiqindilar belgilangan tartibda utilizatsiya qilinishi infeksiya xavfini kamaytiradi.

Hamshira shifoxona bo'limlarida tozalik va dezinfeksiya ishlarini nazorat qilishda ham faol ishtirok etadi. Palatalar, muolaja xonalari, jihozlar va tez-tez ushlanadigan yuzalar muntazam dezinfeksiya qilinishi, xonalar shamollatilishi va nam tozalash ishlari jadval asosida olib borilishi kerak. Sanitariya holatining yaxshi bo'lishi mikroblarning ko'payishini cheklaydi.

Bemorlarni to'g'ri parvarish qilish ham infeksiyalar profilaktikasining ajralmas qismidir. Yotoq yaralarining oldini olish, kateter va drenajlarni parvarish qilish, bog'lov materiallarini o'z vaqtida almashtirish hamda yara yuzalariga steril sharoitda ishlov berish ikkilamchi infeksiyalar rivojlanishining oldini oladi. Ayniqsa, immuniteti pasaygan, yangi tug'ilgan chaqaloqlar, keksalar va jarrohlik amaliyotidan keyingi bemorlarga alohida e'tibor qaratilishi lozim.

Hamshiraning yana bir muhim vazifasi bemorlar va ularning yaqinlari o'rtasida sanitariya-ma'rifiy ishlarni olib borishdir. Qo'lni to'g'ri yuvish, shaxsiy gigiyena qoidalariga amal qilish, niqobdan foydalanish, yo'tal va aksirish madaniyati hamda shifokor tavsiyalariga rioya qilish bo'yicha tushuntirish ishlari infeksiyalar tarqalishini sezilarli darajada kamaytiradi.

Shuningdek, kasalxonada epidemiologik kuzatuv tizimini yuritishda ham hamshiralarning hissasi katta. Ular tana harorati, yara holati, laborator ko'rsatkichlar va boshqa klinik belgilarni kuzatib boradi. Infeksiya alomatlari aniqlanganda zudlik bilan shifokorga xabar berish, bemorni zarur hollarda izolyatsiya qilish va qo'shimcha profilaktik choralarni amalga oshirish kasallikning keng tarqalishiga yo'l qo'ymaydi.

Zamonaviy tibbiyotda antibiotiklarga chidamli mikroorganizmlar sonining ortib borayotgani infeksiya nazoratini yanada dolzarb masalaga aylantirmoqda. Shu sababli hamshira antibiotiklarni shifokor ko'rsatmasiga muvofiq qo'llash, dori vositalarini o'z vaqtida yuborish va davolash rejimiga rioya etilishini nazorat qilish orqali antibiotiklarga chidamlilik rivojlanishining oldini olishga ham hissa qo'shadi.

Umuman olganda, hamshiraning mas'uliyatli va malakali faoliyati, sanitariya-gigiyena qoidalariga qat'iy amal qilishi hamda infeksiya nazorati bo'yicha zamonaviy yondashuvlarni qo'llashi kasalxona ichki infeksiyalarini kamaytirish va bemorlar xavfsizligini ta'minlashning eng muhim omillaridan biridir.

Hamshiraning birinchi va eng muhim vazifasi qo'l gigiyenasiga qat'iy amal qilishdir. Har bir bemor bilan aloqa qilishdan oldin va keyin qo'llarni sovun yoki antiseptik vositalar bilan tozalash mikroorganizmlar tarqalishini sezilarli darajada kamaytiradi.

Shuningdek, hamshira tibbiy buyumlarni sterilizatsiya va dezinfeksiya qilish qoidalariga amal qilishi zarur. Bir martalik buyumlardan faqat bir marta foydalanish, ko'p martalik asboblarni esa belgilangan tartibda qayta ishlash infeksiya xavfini kamaytiradi.

Bemorlarni parvarish qilish jarayonida himoya vositalari – niqob, qo'lqop, xalat va zaruratga qarab himoya ko'zoynaklaridan foydalanish ham muhim ahamiyatga ega. Bu nafaqat bemorni, balki tibbiyot xodimini ham infeksiyadan himoya qiladi.

Palatalar va muolaja xonalarining sanitariya holatini saqlash, muntazam shamollatish, nam tozalash va dezinfeksiya ishlarini tashkil etish ham hamshiraning kundalik faoliyatida muhim o'rin tutadi.

Hamshira bemorlarga va ularning yaqinlariga shaxsiy gigiyena qoidalari, yo'tal va aksirish odobi, qo'lni to'g'ri yuvish hamda himoya vositalaridan foydalanish

bo'yicha tushuntirish ishlarini olib borishi kerak. Bunday targ'ibot infeksiyalar tarqalishining oldini olishda samarali hisoblanadi.

Bundan tashqari, kasalxonada infeksiya belgilari aniqlangan bemorlarni o'z vaqtida ajratish, shifokorga xabar berish va epidemiologik nazorat choralarini ko'rishda ham hamshiraning mas'uliyati katta. Har bir muolajaning aseptika va antiseptika qoidalariga muvofiq bajarilishi davolash sifatini oshiradi.

Xulosa

Kasalxona ichki infeksiyalarining oldini olishda hamshiraning roli beqiyosdir. Qo'l gigiyenasi, sterilizatsiya va dezinfeksiya qoidalariga rioya qilish, himoya vositalaridan to'g'ri foydalanish hamda bemorlarni gigiyenik tarbiyalash orqali nozokomial infeksiyalar sonini sezilarli darajada kamaytirish mumkin. Shuning uchun hamshiralar malakasini muntazam oshirish va infeksiya nazorati bo'yicha zamonaviy bilimlarni amaliyotga joriy etish sog'liqni saqlash tizimining muhim vazifalaridan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar

O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining sanitariya-epidemiologik me'yoriy hujjatlari.

Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (WHO). Infection Prevention and Control bo'yicha tavsiyalar.

Tibbiyot hamshiraligi va infeksiya nazorati bo'yicha zamonaviy o'quv qo'llanmalari.